

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/14/2014
Identifikačné číslo spisu:	8812213260
Dátum vydania rozhodnutia:	21.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8812213260.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkyň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcu EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, IČO: 35724803, zastúpeného advokátskou kanceláriou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, proti žalovaným 1/ C. N., bývajúcemu v C., 2/ K. N., bývajúcej v C., o zaplatenie 2 659,61 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 11 C 13/2013, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. októbra 2013 sp. zn. 11 Co 83/2013 a rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou z 10. apríla 2013 č.k. 11 C 13/2013-71, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie z a m i e t a.

Žalovaným nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom z 10. apríla 2013 č.k. 11 C 13/2013-71 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby žalovaným bola uložená povinnosť zaplatiť mu do 15 dní 2 659,61 € s príslušenstvom špecifikovaným v žalobe. V odôvodnení uviedol, že právna predchodkyňa žalobcu (GE Money, a.s.) a žalovaný 1/ uzatvorili 2. októbra 2008 zmluvu o úvere. Úver, ktorý bol poskytnutý vo výške 1 659,70 €, mal byť splácaný v mesačných splátkach po 40,93 €. Vzhľadom na neplnenie podmienok splácania úveru bola 21. januára 2011 uzatvorená „Dohoda o splátkovom kalendári a uznaní záväzku“ (ďalej len „Dohoda“), v ktorej žalovaný 1/ a žalovaná 2/ uznali čo do právneho dôvodu a výšky záväzok voči žalobcovi a vyhlásili, že majú vedomosť o premlčaní dlhu. Súd prvého stupňa považoval predmetnú zmluvu o úvere za spotrebiteľskú zmluvu a konštatoval, že k uznaniu dlhu žalovanými došlo v čase, keď dlh ešte nebol premlčaný - premlčacia doba začala v danom prípade plynúť 10. marca 2009 a pri všeobecnej premlčacej dobe (§ 101 Občianskeho zákonníka) uplynula 10. marca 2012. K uznaniu záväzku žalovanými došlo v písomnej forme, a to na takom žalobcom vopred pripravenom tlačive, názov, formulácie a obsah ktorého môže bežného spotrebiteľa zmiasť do tej miery, že si ani neuvedomuje právne následky tohto úkonu. So zreteľom na všetky okolnosti, za ktorých došlo k

uzavretiu Dohody, dospel súd prvého stupňa k záveru, že žalovaní neuznali dlh tak, ako to predpokladá § 558 Občianskeho zákonníka. V nadväznosti na to konštatoval, že vzhľadom na uplynutie premĺčacej doby 10. marca 2012 a podanie žaloby na súde 20. novembra 2012 treba prihliadnuť na účinne vznesenú námietku premĺčania a v dôsledku toho žalobu zamietnuť. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom z 22. októbra 2013 sp. zn. 11 Co 83/2013 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.); rozhodol tiež o trovách odvolacieho konania. Stotožnil sa s odvolacou námietkou žalobcu poukazujúcou na rozdielnosť podstaty a právnych účinkov uznania práva (§ 110 ods. 1 druhá veta Občianskeho zákonníka) a uznania dlhu (§ 558 Občianskeho zákonníka), dospel ale k záveru, že či už Dohoda obsahovala prvý alebo druhý právny úkon, je v každom prípade neplatná, lebo sa prieči dobrým mravom (§ 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka). Tento záver vyvodil z toho, že dohoda má v názve „uznanie záväzku“ a v ďalšom texte obsahuje formulácie týkajúce sa vedomosti žalovaného o premĺčaní dlhu, nejde ale o uznanie dlhu. Pritom § 558 Občianskeho zákonníka vyžaduje, aby uznanie dlhu v písomnej forme malo také textové vyjadrenie, ktoré nevyvoláva pochybnosti o tom, že dlžník vie o premĺčaní záväzku. Odvolací súd považoval za rovnako významné to, že v predtlačí Dohody sú pojmy a odborné výrazy používané v oboch zákonných ustanoveniach (§ 110 ods. 1 druhá veta Občianskeho zákonníka a § 558 Občianskeho zákonníka), i keď ide o odlišné právne inštitúty a právne úkony s odlišnými právnymi účinkami. Takéto formulácie v okolnostiach prejednávanej veci mohli na žalovaných pôsobiť mätúco. Ak žalobca sám, využívajúc faktickú nerovnosť zmluvných strán, vyhotovil takúto Dohodu, konal v rozpore s dobrými mravmi. Pokiaľ teda súd prvého stupňa nepriznal právne účinky Dohode a dospel k záveru o účinnom vznesení námietky premĺčania, rozhodol vecne správne. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 149 ods. 1 O.s.p.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na základe podnetu žalobcu napadol rozsudky prvostupňového a odvolacieho súdu mimoriadnym dovolaním, v ktorom navrhol tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Súdom vytkol, že nesprávne posúdili charakter právneho vzťahu založeného zmluvou o úvere. Prehľadli, že zmluva o úvere je absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka), na ktorý treba aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka bez ohľadu na to, kto sú účastníci tohto právneho vzťahu. Ani zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej len „zákon č. 258/2001 Z.z.“), ktorý bol platný a účinný v čase uzatvorenia predmetnej zmluvy o úvere, neupravoval v tomto smere žiadnu výnimku. Rovnako v súčasnosti žiadne zákonné ustanovenie zabezpečujúce ochranu spotrebiteľa nezakladá možnosť voľby toho právneho režimu, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. To, čo je predmetom posúdenia v rámci ochrany spotrebiteľa, sú zmluvné podmienky, a nie režim právneho vzťahu. Vychádzajúc z charakteru zmluvy o úvere uzatvorenej podľa § 497 až § 507 Obchodného zákonníka treba tento zákonník aplikovať pri riešení otázky premĺčania, ktorá je v ňom tiež upravená. V zmysle § 397 Obchodného zákonníka je všeobecná premĺčacia doba štyri roky. V ďalšej časti mimoriadneho dovolania podal generálny prokurátor výklad a rozbor § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 558 Občianskeho zákonníka, charakterizoval inštitúty upravené v týchto ustanoveniach a vysvetlil odlišnosti podmienok a právnych následkov uznania práva a uznania dlhu. Konštatoval, že Dohoda obsahuje všetky náležitosti, ktoré zákon vyžaduje pre platné uznanie dlhu a že súdy v predmetnej veci neskúmali dôvodnosť vznesenej námietky premĺčania v súvislostiach, ktoré sú naznačené v mimoriadnom dovolaní. Napadnuté rozsudky založili na nesprávnej aplikácii ustanovení Občianskeho zákonníka, i keď právna úprava premĺčania je obsiahnutá v Obchodnom zákonníku. V dôsledku toho sú tieto rozsudky v rozpore s platným právom.

Účastníci sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba zamietnuť.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 O.s.p.) prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené. Procesné vady konania v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ a b/ O.s.p. neboli v mimoriadnom dovolaní uplatnené a v konaní o tomto opravnom prostriedku ani nevyšli najavo.

Generálny prokurátor namietal, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho však interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Z napadnutých rozhodnutí vyplýva názor súdov, podľa ktorého „spotrebiteľský charakter“ zmluvy o úvere predurčuje aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka nielen na ochranu spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, ale aj na posúdenie premlčania práv z právneho vzťahu založeného touto zmluvou (i keď podľa Obchodného zákonníka ide o absolútny obchod). Generálny prokurátor zastáva opačný názor a zdôrazňuje, že predmetom posúdenia v rámci ochrany spotrebiteľa sú zmluvné podmienky, a nie režim právneho vzťahu. Vychádzajúc z charakteru zmluvy o úvere uzatvorenej podľa § 497 až § 507 Obchodného zákonníka generálny prokurátor konštatuje, že napriek „spotrebiteľskému charakteru“ úverovou zmluvou založeného vzťahu treba premlčanie práva posudzovať podľa Obchodného zákonníka.

V súvislosti s posudzovaním, či námietka premlčania bola v preskúmvanej veci vznesená účinne, vychádzal súd prvého stupňa z názoru, že Dohoda je absolútne neplatná (a preto nemala žiadne právne účinky). Odvolací súd dospel k rovnakému názoru, pričom doplnil dôvody, so zreteľom na ktoré mal tiež za to, že Dohoda je neplatná [sčasti vzhľadom na matúce formulácie v nej obsiahnuté, ale predovšetkým pre rozpor s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka)]. V mimoriadnom dovolaní generálny konštatoval, že Dohoda bolo vyhotovená „v písomnej forme, vyplýva z nej dôvod vzniku pohľadávky, výška pohľadávky a prísľub žalovaných dlh zaplatiť, čo má za následok, že záväzok trval aj v čase uznania. Obsahuje všetky náležitosti, ktoré zákon vyžaduje pre platné uznanie dlhu“.

Vzhľadom na viazanosť najvyššieho súdu dôvodmi mimoriadneho dovolania bolo potrebné vziať na zreteľ, že podané mimoriadne dovolanie konštatuje (len), že Dohoda mala všetky predpísané náležitosti, nespochybňuje však správnosť právneho záveru, podľa ktorého je Dohoda neplatná vzhľadom na jej rozpor s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka). Vo všeobecnosti pritom ale platí, že aj taký právny úkon, ktorý má všetky zákonom vyžadované náležitosti, môže byť neplatný vtedy, keď sa prieči dobrým mravom. Keďže správnosť právneho záveru o tomto dôvode neplatnosti Dohody (t.j. o jej rozpore s dobrými mravmi) nebola v mimoriadnom dovolaní spochybnená, najvyšší súd sa touto otázkou nezaoberal.

Preskúmaním napadnutých rozhodnutí dospel najvyšší súd k záveru, že ich zrušením by sa nedosiahol účel mimoriadneho dovolania. Pri zaujimaní tohto záveru vychádzal najvyšší súd z nasledovného:

Podľa § 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka touto časťou zákona sa spravujú bez ohľadu na povahu účastníkov záväzkové vzťahy zo zmluvy o predaji podniku alebo jeho častí (§ 476), zmluvy o úvere (§ 497), zmluvy o kontrolnej činnosti (§ 591), zasielateľskej zmluvy (§ 601), zmluvy o prevádzke

dopravného prostriedku (§ 638), zmluvy o tichom spoločenstve (§ 673), zmluvy o otvorení akreditívu (§ 682), zmluvy o inkase (§ 692), zmluvy o bankovom uložení vecí (§ 700), zmluvy o bežnom účte (§ 708) a zmluvy o vkladovom účte (§ 716).

Podľa § 387 ods. 1 Obchodného zákonníka právo sa premlčí uplynutím premlčacej doby ustanovenej zákonom.

Podľa § 397 ods. 1 Obchodného zákonníka ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa právo premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihladne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

Podľa ustanovenia § 5b zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa (ktoré nadobudlo účinnosť 1. mája 2014) orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihlada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával.

Podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 1. mája 2014) ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

V nadväznosti na citáciu vyššie uvedených ustanovení najvyšší súd poukazuje na základný zmysel a účel dovolania a mimoriadneho dovolania, ktorým je dosiahnuť preskúmanie právoplatného rozhodnutia vtedy, keď to zákon umožňuje, a v prípade, že v procese jeho preskúmania sa zistia zákonom stanovené dôvody pre zrušenie napadnutého rozhodnutia, dosiahnuť tiež zrušenie rozhodnutia, proti ktorému bol podaný tento mimoriadny opravný prostriedok (§ 243b ods. 2 O.s.p., resp. § 243b ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Zrušenie rozhodnutia napadnutého dovolaním alebo mimoriadnym dovolaním nesmie byť však nikdy samoučelné a vždy musí viesť k vytvoreniu stavu, v ktorom bude možné odstrániť nesprávnosť procesného alebo hmotnoprávneho charakteru, ktorá bola dôvodom pre kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu a nahradiť zrušené (nesprávne, nezákonné) rozhodnutie novým, zodpovedajúcim zákonu. Pokiaľ je však už pri preskúmaní napadnutého rozhodnutia zrejmé, že (napríklad v dôsledku zmeny v právnom poriadku, ku ktorej medzičasom došlo) bude súd, ktorému sa vec po zrušení jeho rozhodnutia má vrátiť na ďalšie konanie, musieť rozhodnúť rovnako ako v zrušovanom rozhodnutí, lebo iné rozhodnutie mu platný právny stav ani neumožní (t.j. ak súd po vrátení veci nebude môcť postupovať alebo rozhodnúť inak, ako pred zrušením jeho rozhodnutia), nemá kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu opodstatnenie.

V preskúvanom prípade je - aj bez vyriešenia otázky, či je opodstatnená námietka generálneho prokurátora o tom, že premlčanie práva malo byť posudzované podľa ustanovení Obchodného (a nie Občianskeho) zákonníka - zrejmé, že ak by najvyšší súd zrušil mimoriadnym dovolaním napadnuté rozsudky a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, musel by prvostupňový súd vziať na zreteľ

§ 5b zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa, pričom by ako „orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy“ bol povinný prihliadnuť na zákonný dôvod, ktorý bráni priznať plnenie požadované žalobou. Mal by tiež zohľadniť § 52 ods. 2 vetu tretiu Občianskeho zákonníka, podľa ktorého všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Obe tieto ustanovenia nadobudli účinnosť 1. mája 2014 a právne predpisy, ktorých súčasťou sú, nemajú prechodné ustanovenia. To znamená, že od ich účinnosti sa vzťahujú aj na právne vzťahy založené pred týmto dňom.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že v prípade zrušenia rozsudkov napadnutých mimoriadnym dovolaním by súd prvého stupňa (opäť) posudzoval plynutie premlčacej doby podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho by rozhodol tak, ako v rozsudku, ktoré generálny prokurátor navrhuje zrušiť.

Z týchto dôvodov najvyšší súd mimoriadne dovolanie zamietol (§ 243i O.s.p. v spojení s § 243b ods. 1 O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Žalovaní nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd im vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.